

Parliamentary Assembly Assemblée parlementaire

Islam, islamisme og islamofobi i Europa

Resolution 1743 (2010)¹

1. Den Parlamentariske Forsamling konstaterer, at islamisk radikalisme og politisk begrundet manipulation af religiøse overbevisninger modarbejder menneskerettigheder og demokratiske værdier. Samtidig følger muslimerne i mange af Europarådets medlemsstater sig socialt udstødt, stigmatiseret og diskrimineret imod. De bliver ofre for stereotype opfattelser, social marginalisering og politisk ekstremisme. Forsamlingen er dybt foruroliget over islamisk ekstremisme og over ekstremisme mod muslimske samfund i Europa. Faktisk forstærker begge fænomener hinanden.

2. Forsamlingen minder om, at islamisme er det synspunkt, at islam ikke blot er en religion, men også en social, juridisk og politisk adfærdskodeks. Islamisme kan være voldelig eller midtsøgende og fredelig, men i begge tilfælde accepterer den ikke adskillelsen mellem religion og stat, som er et grundlæggende princip i demokratiske og pluralistiske samfund. Forsamlingen minder også om, at diskrimination mod muslimer er uacceptabelt og bør bekæmpes. Et stort flertal af de europæiske muslimer deler de principper, der danner grundlag for vore samfund, og det er væsentligt at bekæmpe islamofobi hidrørende fra mangel på viden og fra negative opfattelser, der forbinder islam med vold. Hvis de ikke er i stand til at klare disse spørgsmål, baner mange europæiske regeringer vejen for ekstremismens opkomst.

3. Muslimerne hører efter mange århundreders tilstedeværelse hjemme i Europa, som Forsamlingen konstaterede i sin rekommandation 1162 (1991) om den islamiske civilisations bidrag til den europæiske kultur. Islam, jødedommen og kristendommen, de tre monoteistiske religioner, har samme historiske og kulturelle rødder og anerkender de samme grundlæggende værdier, især den altoverskyggende værdi af menneskets liv og værdighed, muligheden for og friheden til at udtrykke tanker, respekt for andre og andres ejendom og betydningen af social velfærd. Disse værdier er blevet afspejlet i europæiske filosofier og er blevet medtaget i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention ("EMRK"; ETS nr. 5).

4. Artikel 9 i EMRK garanterer retten til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed, herunder retten til at lægge sin religion eller overbevisning for dagen, enten alene eller sammen med andre, offentligt eller privat, gennem gudstjeneste, undervisning, religiøse skikke og overholdelse af forskrifter. EMRK's artikel 10 forankrer ytringsfriheden, herunder retten til at udtrykke religiøse eller filosofiske synspunkter eller at opponere mod og kritisere dem. Begge friheder er nødvendige forudsætninger for et demokratisk samfund. De er imidlertid ikke absolutte og kan begrænses under streng kontrol. Endvidere må de i henhold til Konventionens artikel 17 ikke misbruges med henblik på nedbrydelse eller overdreven begrænsning af nogen af de rettigheder og friheder, der er fastlagt i EMRK.

5. Forsamlingen har allerede understreget betydningen af at forlige disse to friheder i sin resolution 1510 (2006) om ytringsfrihed og respekt for religiøse overbevisninger samt i rekommandation 1805 (2007) om blasfemi, religiøse fornærmelser og opfordring til at lægge personer for had på grund af deres religion. Forsamlingen fordømmer kraftigt fatwaer og trusler mod personer, der kritiserer islam eller politiske synspunkter, der kædes sammen med islam. Den beklager imidlertid de initiativer, som en række FN-medlemsstater har taget, der har resulteret i, at Menneskerettighedsrådet har vedtaget resolutioner om handlinger mod bagvaskelse af religioner, herunder især af islam, da denne strategi udgør en trussel mod ytringsfriheden.

6. Med henvisning til sin rekommandation 1804 (2007) om stat, religion, sekularitet og menneskerettigheder betoner Forsamlingen, at demokratiske standarder kræver adskillelse af staten og de statslige organer fra religioner og religiøse organisationer. Regeringer, parlamenter og offentlige administrationer, der på demokratisk vis

afspejler og tjener deres samfund som helhed, skal være neutrale mod alle religiøse, agnostiske eller ateistiske overbevisninger. Alligevel er religion og demokrati ikke inkompatible, især da religioner kan spille en gavnlig social rolle. Medlemsstaterne bør derfor tilskynde religiøse organisationer til aktivt at støtte fred, tolerance, solidaritet og tværkulturel dialog.

7. Forsamlingen konstaterer imidlertid med bekymring, at nogle islamiske organisationer, der arbejder i medlemsstaterne, er blevet startet af udenlandske regeringer og modtager finansiel støtte og politisk vejledning fra disse. Sådanne organisationer har dermed ikke religiøse målsætninger. National politisk ekspansion i andre stater under dække af islam skal frem i lyset. I overensstemmelse med EMRK's artikel 11 kan medlemsstaterne begrænse sådanne organisationers aktiviteter under forudsætning af, at sådanne begrænsninger opfylder kravene i artikel 11, stk. 2. Medlemsstaterne skal derfor kræve gennemsigtighed og ansvarlighed af islamiske såvel som andre religiøse sammenslutninger, for eksempel ved at kræve gennemsigtighed i deres formelt fastsatte målsætninger, ledelse, medlemskab og finansielle ressourcer.

8. Som Forsamlingen angav i rekommandation 1774 (2006) om den tyrkiske tilstedeværelse i Europa: Vandrende arbejdstagere og nye europæiske borgere, skal medlemsregeringer og parlamenter samt Europarådet prioritere at støtte muslimers og andre religiøse minoriteters inddragelse i samfundslivet. Det er prisværdigt med de mange anstrengelser, medlemsstaterne har gjort for at øge integrationen af migranter, men denne integration er fortsat ofte langt fra at blive virkelighed, især hvad muslimske migranter angår. Forsamlingen opfordrer derfor medlemsstaterne til at være proaktive i håndteringen af sociale, økonomiske og politiske uligheder.

9. Forsamlingen opfordrer medlemslandene til reelt at tage sig af muslimers og andre europæiske minoriteters sociale og økonomiske udelukkelse – herunder gennem vedtagelse, implementering og regelmæssig overvågning af en omfattende antidiskriminations lovgivning, politik og praksis for at beskytte dem mod den daglige diskrimination, de kommer ud for, og for at sikre bedre adgang til retsmidler, når deres rettigheder er blevet overtrådt.

10. Mens det er ønskværdigt med en højere grad af organisatorisk struktur i de muslimske samfund i medlemsstaterne for at lette kontakterne til regeringsinstanser og administrative organer, bør medlemsregeringerne og parlamenterne også søge at etablere direkte politiske kontakter med muslimerne som ligestillede borgere. Sådanne direkte kontakter kunne eksempelvis fremmes gennem offentlige høringer på lokalt og regionalt plan og gennem regionale og nationale diskussionsforummer på Internettet. Med henvisning til rekommandation 170 (2005) fra Europarådets Kongres af Lokale og Regionale Myndigheder om interkulturel og interreligiøs dialog: De lokale myndighedsinitiativer og ansvar, opfordrer Forsamlingen de nationale parlamenter til at sikre, at de lokale myndigheder i deres lande disponerer over de nødvendige retlige, administrative og finansielle rammer til lokale aktiviteter, der tilsigter at fostre social inddragelse og interkulturel dialog.

11. Det er vigtigt, at personer fra en mindretalskultur i værtslandet ikke isolerer sig og ikke forsøger at udvikle et parallelt samfund. Forsamlingen opfordrer således repræsentanterne for de muslimske samfund til at tilskynde til interkulturel dialog og til at bekæmpe splittelse, som ellers kunne medføre samfundsmæssige gnidninger og konflikter. Under henvisning til sin resolution 1605 (2008) og sin rekommandation 1831 (2008) om europæiske muslimske samfund, der er oppe imod ekstremisme, opfordrer Forsamlingen muslimer, deres religiøse samfund og religiøse ledere til at bekæmpe enhver form for ekstremistiske under dække af islam. Islam er en religion, som holder fast ved freden. Muslimer bør være de første til at reagere med forfærdelse og til at protestere, når terrorister eller politiske ekstremister bruger islam til deres egen magtkamp og dermed lader hånt om menneskelivets grundlæggende værdi og andre værdier, som er grundfæstet i islam.

12. Forsamlingen beklager dybt, at et stigende antal politiske partier i Europa udnytter og tilskynder til frygt for islam og organiserer politiske kampagner, som fremmer forsimplede og negative stereotype billeder af muslimer i Europa og ofte ligestiller islam med ekstremisme. Det er utilstedeligt at anspore til intolerance og undertiden sågar til had mod muslimer. Forsamlingen opfordrer medlemsstaterne til at gribe politisk ind i overensstemmelse med den generelle henstilling nr. 5 (2000) om bekæmpelse af intolerance og af diskrimination mod muslimer fra Den Europæiske Komité mod Racisme og Intolerance (ECRI). Den gentager, at det er op til medlemsstaterne at afvise politiske udtalelser, der fremkalder frygt for og had mod muslimer og islam, og dermed efterkomme bestemmelserne i EMRK, især artikel 10.2.

13. Forsamlingen er tillige fortsat foruroliget over politik og praksis – fra både nationale samt regionale og lokale myndigheder – der diskriminerer mod muslimer med fare for misbrug af folkestemninger, -initiativer og -afstemninger med henblik på at legitimere begrænsninger i religions- og ytringsfriheden, som ikke er i overensstemmelse med artikel 9 og 10 i EMRK. I den anledning er Forsamlingen specielt bekymret over den nylige folkeafstemning i

Schweiz og opfordrer kraftigt de schweiziske myndigheder til så hurtigt som muligt at vedtage et moratorium om og en ophævelse af det generelle forbud mod bygning af minareter til moskeer.

14. Forsamlingen opfordrer med henvisning til resolution 1464 (2005) om kvinder og religion i Europa alle muslimske samfund til at give afkald på alle traditionelle fortolkninger af islam, som afviser ligestilling mellem kønnene og begrænser kvinders rettigheder, både inden for familien og i det offentlige liv. Det er ikke i overensstemmelse med menneskelig værdighed og demokratiske standarder. Kvinder er uden i enhver henseende ligeværdige med mænd og skal behandles tilsvarende, uden undtagelse. Diskrimination mod kvinder, hvad enten den baseres på religiøse traditioner eller ej, er i modstrid med artikel 8, 9 og 14 i EMRK, artikel 5 i protokol nr. 7 og protokol nr. 12. Ingen religiøs eller kulturel relativisme må blive påberåbt for at retfærdiggøre overgreb mod den personlige integritet. Den Parlamentariske Forsamling opfordrer derfor kraftigt medlemsstaterne til at tage alle nødvendige forholdsregler for at slå ned på radikal islamisme og islamofobi, som kvinder er de første ofre for.

15. I den henseende opfattes tilsløring af kvinder, især fuld tilsløring med burka eller niqab, ofte som symbol på kvinders underkastelse i forhold til manden, restriktion af kvindernes rolle i samfundet, begrænsninger af deres udfoldelse på arbejdsmarkedet og hindring af deres sociale og økonomiske aktiviteter. Det er ikke alle muslimer, der ser hverken fuld tilsløring af kvinder eller sågar blot tørklædet som en religiøs forpligtelse i henhold til islam, men mange opfatter det som en social og kulturel tradition. Efter Forsamlingens mening kunne denne tradition udgøre en trussel mod kvinders værdighed og frihed. Ingen kvinde bør af sit samfund eller sin familie tvinges til at bære religiøs klædedragt. Enhver form for undertrykkelse, afsondring eller vold udgør en forbrydelse, der bør straffelægges. De kvindelige ofre for disse forbrydelser skal beskyttes af medlemsstaterne uanset deres status og nyde godt af støtte- og æresoprejsningstiltag.

16. Af denne grund overvejes muligheden af at forbyde brugen af burka og niqab af lovgivningsmagten i en række europæiske lande. EMRK's artikel 9 omfatter den enkeltes ret til frit at vælge, om den pågældende vil eller ikke vil bære religiøs klædedragt privat eller offentligt. Retlige begrænsninger af denne frihed kan være begrundet, hvor det er nødvendigt i et demokratisk samfund, især af sikkerhedshensyn eller hvor enkeltpersoners offentlige eller professionelle roller kræver religiøs neutralitet, eller at deres ansigt er synligt. Imidlertid ville et generelt forbud mod at bære burka eller niqab nægte kvinder, som oprigtigt og frit ønsker at gøre det, retten til at tildække deres ansigt.

17. Desuden kunne et generelt forbud måske få den uønskede virkning, at der skabes familie- og samfundsmæssigt pres på muslimske kvinder for at blive hjemme og begrænse deres kontakter til andre kvinder. Muslimske kvinder kunne udsættes for yderligere udelukkelse, hvis de endte med at forlade uddannelsesinstitutioner, holde sig væk fra offentlige steder og opgive et arbejde uden for deres samfund for ikke at bryde med familietraditionen. Forsamlingen opfordrer derfor medlemsstaterne til at udvikle målrettede politikker med henblik på at øge bevidstheden om muslimske kvinders rettigheder, hjælpe dem til at deltage i det offentlige liv og tilbyde dem lige muligheder for at udfolde sig på arbejdsmarkedet og gøre sig socialt og økonomisk uafhængige. I den henseende er uddannelsen af unge muslimske kvinder samt af deres forældre og familier helt afgørende. Det er især nødvendigt at fjerne alle former for diskrimination mod piger og at udbygge undervisningen i kønsmæssig ligestilling uden stereotyper på alle niveauer i uddannelsessystemet.

18. Kønslig lemlæstelse af kvinder og piger under påskud af islamiske og andre skikke bør betragtes som en forbrydelse, da det krænker enkeltindviders og især pigers ret til fysisk og moralsk integritet. Medlemsstaterne skal gøre deres yderste for at stoppe denne praksis og yde praktisk hjælp til børn og deres forældre, herunder især gennem uddannelse. Forsamlingen minder i denne forbindelse om resolution 1247 (2001) om kønslig lemlæstelse af piger og kvinder.

19. Derfor opfordrer Forsamlingen kraftigt medlemsstaterne til at gøre alt, hvad de kan, for at bekæmpe alle former for undertrykkelse af eller vold mod kvinder og især som led i forhandlingerne om den fremtidige Europarådskonvention om forebyggelse af og kamp mod vold mod kvinder og vold i hjemmet (CAHVIO) at støtte tiltag, som giver kvinder uanset deres oprindelse eller status adgang til beskyttelses-, forebyggelses- og rehabiliteringsmuligheder.

20. Stereotype opfattelser, misforståelser og frygt for islam er typiske symptomer på udbredt mangel på tilstrækkelig viden blandt ikkemuslimer i Europa. Tilsvarende mangler mange muslimer i Europa tilstrækkelig viden om islam, for slet ikke at tale om andre religioner, hvilket kan gøre dem sårbare over for "islamisme" som politisk ekstremisme under dække af religiøsitet. I denne forbindelse henviser Forsamlingen til rekommandation 1720 (2005) om uddannelse og religion og opfordrer medlemsstaterne til at sikre, at skoleundervisningen og den livslange læring i offentligt regi omfatter viden om islam, jødedommen og kristendommen.

21. Medlemsstaterne skal støtte religionsundervisning for at øge den offentlige bevidsthed om jødedommens, kristendommens og islams fælles oprindelse og værdier og deres indvirkning på den moderne europæiske humanisme. Højere uddannelses- og forskningsinstitutioner i Europa bør tilbyde islamiske studier med henblik på at uddanne lærere, lærere og ledere inden for religion og skelne mellem islam og islamisme. Forsamlingen er overbevist om, at de fleste europæiske muslimer i dag accepterer en fælles tilgang, der forliger islam og demokratiske værdier, menneskerettigheder og retsstatsprincippet, hvad mange faktisk har gjort i lang tid.

22. Forsamlingen glæder sig også over hvidbogen om interkulturel dialog, som Europarådet har udarbejdet under det europæiske år for interkulturel dialog i 2008 samt over Ministerkomitéens andre aktiviteter på dette område. Medlemsstaternes regeringer bør anvende denne hvidbog i de tilknyttede nationale aktioner, herunder i skoler og uddannelsesinstitutioner.

23. Det er vigtigt at skabe synergi med andre internationale organisationer i denne henseende. Forsamlingen opfordrer derfor Civilisationernes Alliance under FN til et tættere samarbejde med Europarådet, især ved at etablere fælles handlingsprogrammer. I denne forbindelse opfordrer Forsamlingen Europarådets generalsekretær til at søge yderligere bevillinger til sådanne aktiviteter gennem medlemsstaterne og lette gensidig udstationering af personale mellem de to organisationer.

24. Forsamlingen opfordrer den islamiske uddannelses-, videnskabs- og kulturorganisation (ISESCO) og den Den Arabiske Ligas uddannelses-, kultur- og videnskabsorganisation (ALESCO) til at samarbejde med Europarådet om bekæmpelse af islamisme og islamofobi eller anden religiøs diskrimination samt om at fremme respekten for universelle menneskerettigheder. ISESCO og ALESCO kan blive specielt vigtige for at sikre, at deres medlemmer overholder den FN's internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder (ICCPR) og den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder (ICESCR).

25. I denne sammenhæng beklager Forsamlingen, at visse medlemsregeringer under ISESCO og ALESCO har vedtaget national lovgivning baseret på en fortolkning af sharia-lovgivning eller har fulgt nationale politikker, som strider mod ICCPR og ICESCR, nemlig ved i modstrid med artikel 18, stk. 2 i ICCPR at indføre strenge straffe eller sågar dødsstraf for personer, der ønsker at gå over til en anden religion end islam. Indførelse af strenge sanktioner eller udstedelse af offentlige fatwaer mod personer, som har kritiseret islam, er i modstrid med artikel 19 i ICCPR; opfordring til hellig krig eller vold mod andre lande eller deres borgere og forherligelse af terrorister som hellige martyrer er i modstrid med artikel 20, stk. 2 i ICCPR; at uddanne børn til at hade eller bekæmpe personer af anden tro end islam er i modstrid med artikel 13, stk. 1 i ICESCR.

26. Man skal fremme kontakter mellem muslimer og ikkemuslimske europæere og muslimer i Nordafrika, Mellemøsten og Asien, især mellem unge mennesker, studerende og lærere. Forsamlingen opfordrer derfor Det Europæiske Ungdomsforum til at udvide sine aktiviteter på området. Samarbejde mellem uddannelses- og kulturorganisationer samt byer omkring Middelhavsbækkenet bør støttes, for eksempel inden for rammerne af konventionen om anerkendelse af kvalifikationer inden for den højere uddannelse i den europæiske region (ETS nr. 165) samt den europæiske rammekonvention om samarbejde over landegrænser mellem kommuner eller andre lokale myndigheder (ETS nr. 106).

Islam, islamisme og islamofobi i Europa

Rekommendation 1927 (2010)¹

1. Under henvisning til resolution 1743 (2010) om islam, islamisme og islamofobi fremhæver Den Parlamentariske Forsamling den specielle betydning af, at Europarådet og dets medlemsstater øger deres indsats på området. Det er i henhold til dets statut en prioriteret opgave for Europarådet at arbejde hen imod at sikre retten til at tænke frit, til samvittigheds- og religionsfrihed under samtidig bekæmpelse af religiøs intolerance og diskrimination såvel som religiøst forklædte angreb mod de værdier, som det værner om. Medlemsstaterne skal lade sig lede af denne re-kommandation og resolution 1743 (2010).

2. For i det daglige at kunne opbygge et demokratisk samfund på basis af retsstatsprincippet og universelle menneskerettigheder skal Europarådet øge sin indsats for at rodfaste disse værdier i Europas kultur. En kulturel og uddannelsesmæssig indsats fra Europarådets side er en nødvendig forudsætning både for europæisk integration baseret på fælles værdier samt for fuld forståelse og respekt for menneskerettighederne, herunder politiske, sociale og kulturelle rettigheder og friheder. Europarådet burde også søge at opmuntre andre dele af verden til at vedtage og fremme de værdier, det værner om.

3. På basis af Europarådets statut, geografiske ansvarsområde og erfaring bør denne institution tjene som paneuropæisk forum for drøftelse af fælles strategier til styrkelse af den demokratiske stabilitet, konfronteret som den er med islamisme, islamofobi og anden politisk ekstremisme i Europa. Forsamlingen anmoder derfor Ministerkomitéen om at:

3.1. sikre, at der såvel via det almindelige budget som via frivillige bidrag stilles tilstrækkelige midler til rådighed til fastsættelse af standarder og til bistands- og samarbejdsaktiviteter for medlemsstater og naboregioner inden for kultur, uddannelse, migration og flygtninge,

3.2. styrke dens aktiviteter for at sikre, at skoleundervisningen og den livslange læring i offentligt regi omfatter viden om islam og andre trosretninger, og at højere uddannelses- og forskningsinstitutioner i Europa tilbyder islamiske studier for at uddanne lærere, lærere og ledere,

3.3. søge at øge den geografiske udstrækning af Europarådets traktater inden for kultur og uddannelse ved at åbne op for underskrivelse af ikke-medlemsstater, især fra Eurasien, Nordafrika og Mellemøsten. Det er specielt vigtigt med hensyn til konventionen om anerkendelse af kvalifikationer inden for den højere uddannelse i den europæiske region (ETS nr. 165), Europarådets rammekonvention om kulturarvens samfundsværdi (ETS nr. 199) og den europæiske konvention om grænseoverskridende fjernsyn og den tilhørende ændringsprotokol (ETS nr. 132 og 171),

3.4. undersøge mulighederne for at udstrække den europæiske kulturkonventions (ETS nr. 18) geografiske rækkevidde til ikke-europæiske stater, eksempelvis ved at udarbejde en protokol om uddannelse i menneskerettigheder og demokrati til denne konvention,

3.5. gøre en aktiv indsats for at få stater i Nordafrika og Mellemøsten til at tiltræde Europarådets europæiske center for global gensidig afhængighed og solidaritet (Nord-Sydcentret) og især styrke de programmer, der handler om kønsmæssig ligestilling, særligt kampen mod alle former for vold mod kvinder og fremme af kvinders deltagelse i den offentlige beslutningsproces. I den sammenhæng hilser Forsamlingen Marokkos og Kap Verdes tilgang til Nord-Sydcentret velkommen,

3.6. overveje at give adgang til deltagelse i Den Europæiske Komité mod Racisme og Intolerance (ECRI) for ikke-medlemsstater, især fra Nordafrika, Mellemøsten og Eurasien,

3.7. overveje at åbne den europæiske rammekonvention om samarbejde over landegrænser mellem kommuner eller andre lokale myndigheder (ETS nr. 106) for underskrivelse af ikke-medlemsstater, især fra Nordafrika, Mellemøsten og Eurasien,

3.8. etablere fælles aktivitetsprogrammer mellem Europarådet og Civilisationernes Alliance under FN,

3.9. fortsætte den vigtige indsats for interkulturel dialog med dens religiøse dimension, især de regelmæssige udvekslinger om den interkulturelle dialogs religiøse dimension, samt fremme inddragelsen af Forsamlingen for at styrke det tværparlamentariske samarbejde i denne proces,

3.10. opfordre til, at den europæiske konvention om vandrende arbejdstageres retlige status (ETS nr. 93) og konventionen om udlændinges deltagelse i det offentlige liv på lokalt niveau (ETS nr. 144) underskrives og ratificeres af de medlemsstater, som ikke har gjort det endnu. Den sociale og politiske integration af migranter og udlændinge, som ofte er muslimer, vil blive afgørende for demokratisk sammenhængskraft og stabilitet,

3.11. søge at udvikle fælles politiske strategier i alle medlemsstater for ikke-europæiske stater, som støtter islamisme i Europa, og i denne sammenhæng opfordre medlemsstater, som ikke har gjort det endnu, til at underskrive og ratificere den europæiske konvention om undertrykkelse af terrorisme med tilhørende ændringsprotokol (ETS nr. 90 og 190) og Europarådets konvention om forebyggelse af terrorisme (ETS nr. 196) for at styrke politisk og retligt samarbejde på dette område,

3.12. opfordre Schweiz til at indføre et moratorium for og hurtigst muligt ophæve dets generelle forbud mod bygning af minareter til moskéer, som er diskriminerende mod muslimske samfunds udøvelse af religionsfrihed i henhold til artikel 9 og 14 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (ETS nr. 5). Bygning af minareter skal være mulig i lighed med bygning af kirketårne under iagttagelse af kravene om offentlig sikkerhed og byplanlægning,

3.13. opfordre medlemsstaterne til ikke at indføre et generelt forbud mod fuld tilsløring eller anden religiøs eller speciel klædedragt, men at beskytte kvinder mod enhver fysisk eller psykologisk tvang så vel som deres frie ret til at bære religiøs eller speciel klædedragt samt sikre lige muligheder for muslimske kvinders deltagelse i det offentlige liv samt i uddannelse og professionelle aktiviteter. Retlige begrænsninger af denne frihed kan være begrundet i fornødent omfang i et demokratisk samfund, især af sikkerhedsgrunde eller hvor den enkeltes offentlige eller professionelle funktion kræver religiøs neutralitet, eller fordi den pågældendes ansigt skal være synligt,

3.14. intensivere bestræbelserne på at sikre, at en konvention om kamp mod vold mod kvinder, herunder vold i hjemmet, bliver til så hurtigt som muligt,

3.15. opfordre stater til at garantere kvinders ytringsfrihed ved at straffelægge på det ene side alle former for tvang, undertrykkelse eller vold, der nøder kvinder til at bære slør eller heldækkende slør, og ved på den anden side at skabe sociale og økonomiske forhold, som sætter kvinder i stand til at træffe informerede valg, ved at fremme virkelige politikker om lige muligheder for kvinder og mænd, som indeholder adgang til uddannelse, oplæring, beskæftigelse og boliger.